

جستجوی مشارکتی وب

چه کسی، چه چیزی، کجا، چه وقت، چرا و چگونه

■ Meredith Ringel Morris and Jaime Teevan, Collaborative Web Search: Who, What, Where, When, and Why; Morgan and Claypool, xiv, 85p., 2010, ISBN: 9781608451210

امروزه جستجوی اطلاعات وب، به‌بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزانه بخش قابل توجهی از مردم بدل شده است. در حال حاضر جستجوی اطلاعات بیشتر یک امر انفرادی تلقی می‌شود. ابزارهای جستجوی اطلاعات بر روی وب نظیر موتورهای کاوش و نظام‌های مرور صفحات وب، به‌صورت سنتی برای پشتیبانی از یک کاربر - که به تنهایی کار می‌کند - طراحی می‌شوند. در عین حال، جستجوی جمعی اطلاعات امری بسیار شایع است. به‌عنوان مثال اعضای یک خانواده برای برنامه‌ریزی مسافرت خود در تعطیلات به‌صورت جمعی دست به جستجوی اطلاعات می‌زنند و یا پژوهشگران برای انجام یک طرح پژوهشی مشترک، با کمک هم به جستجوی اطلاعات می‌پردازند. اکنون با ظهور رسانه‌های اجتماعی و توسعه فناوری‌های مربوط به شبکه، انجام جستجوی اطلاعات به صورت جمعی تسهیل

و سوبیه‌نحو و معنا بازمی‌گردد و خواننده را با ذکر مثال‌های متعدد و متنوع یاری می‌دهد تا بتوانند به درک بهتری از موضوع نائل آید. فصل نهم و پایانی کتاب، نتیجه‌گیری وارنر از مجموع مباحث است. در این فصل، دربارهٔ محدودیت‌های نحوی و معنایی موجود در فرایند توسعه نظریه‌های بازیابی اطلاعات بحث می‌شود. مزیت رویکرد وارنر این است که این محدودیت‌ها را در ارتباط با توسعه نظام‌های خودکار بازیابی اطلاعات در محیط وب بررسی می‌کند. کتاب با پیوستی کوتاه که افزوده‌هایی ارزشمند را در اختیار خواننده قرار می‌دهد، پایان می‌پذیرد.

نگاه اجمالی به کتاب

این کتاب متنی است تقریباً متمایز از سایر متون بازیابی اطلاعات، از آن‌رو که اصراری ندارد تا از زبان ریاضیات برای انتقال محتوا بهره گیرد. درواقع، برخلاف اکثر متون حوزه بازیابی اطلاعات که موضوع را با دید رایانه‌ای بررسی کرده‌اند، وارنر تلاش می‌کند تا حد امکان خود را از این مسیر دور نگاه‌دارد. به همین دلیل، مطالعه این کتاب می‌تواند برای کتابدارانی که آشنایی خوبی با علم ریاضی ندارند، مفید باشد. این کتاب درواقع نظریه‌های مرتبط با بازیابی اطلاعات از حوزه‌های مختلف مثل علوم رایانه، کتابداری، نمایه‌سازی و فهرست‌نویسی را همساز می‌کند. در جای‌جای متن از اصطلاحاتی استفاده شده است که احتمال عدم درک آنها برای خواننده وجود دارد. به همین دلیل، بخشی نیز برای یادداشت‌های تکمیلی در نظر گرفته شده است. این یادداشت‌ها همراه با تصویر و نمودار سهولت درک متن را موجب شده‌اند. علاوه‌بر این دو مزیت اصلی، کتاب با فراهم کردن خواندنی‌های بیشتر در کنار کتابنامه اصلی، دایره وسیع‌تری از متون مرتبط را به خواننده علاقه‌مند معرفی می‌کند که این خود نشان‌دهنده اشرف موضوعی وارنر بر ادبیات بازیابی اطلاعات است. با وجود این سه امتیاز بزرگ، وارنر نهایت تلاش خود را به خرج داده است تا از زبانی سنگین و پیچیده برای نگارش کتاب استفاده کند. وجود جملات طولانی که با استفاده از حروف ربط و اضافه به یکدیگر متصل شده‌اند و بهره‌گیری از واژه‌های غیرمعمول زبان انگلیسی که کمتر در واژه‌نامه‌های دوزبانه درج شده‌اند، مطالعه آن را برای خواننده ایرانی قدری دشوار می‌سازد. در مجموع می‌توان گفت که این کتاب می‌تواند به‌عنوان یکی از متون مناسب دروس ذخیره و بازیابی اطلاعات و نمایه‌سازی در مقاطع تحصیلات تکمیلی توصیه شود. با این حال، باید پذیرفت که نگاه وارنر به بازیابی از جامعیت سایر نویسندگان این حوزه برخوردار نیست. به همین دلیل، شاید بهتر باشد این متن را به‌عنوان یکی از متون جانبی این حوزه به دانشجویان معرفی کرد.

پی‌نوشت‌ها:

1. h.jamali@gmail.com
2. Massachusetts Institute of Technology (MIT)
3. Queen's University Belfast
4. Jesse Shera
5. Information and Computer Science
6. Ferdinand de Saussure

نیست که بتوان یک روش را برای همه شرایط تجویز کرد.

جستجوی جمعی متأثر از عوامل مختلفی

است که مهم‌ترین آنها عبارتند از مورد پنج‌گانه زیر که هر یک، در یکی از

فصل‌های میانی کتاب به صورت جداگانه مورد بحث قرار گرفته‌اند.

الف. چه کسی جستجو می‌کند؟ یکی از عوامل مهم در جستجوی مشارکتی این است که مشارکت‌کنندگان چه کسانی هستند و چه ارتباطی با یکدیگر دارند.

ب. در چه جنبه‌ای از جستجو مشارکت انجام می‌شود؟ این سؤال به این مربوط می‌شود که آیا به عنوان مثال مشارکت در فرآیند است یا در محصول جستجو. به عنوان نمونه زمانی که دو نفر در تدوین عبارت جستجو هم‌فکری می‌کنند در فرآیند، مشارکت کرده‌اند، اما زمانی که نتایج جستجو را به اشتراک می‌گذارند در محصول جستجو مشارکت کرده‌اند.

ج. مشارکت‌کنندگان در چه محلی قرار دارند؟ محل مشارکت‌کنندگان در جستجو و فاصله آنها از یکدیگر از دیگر عوامل مهم در جستجوی مشارکتی است. افراد ممکن است در یک محل قرار داشته باشند یا کیلومترها دور از یکدیگر بوده و با استفاده از فناوری‌های شبکه‌ای و ارتباطی با هم مشارکت کنند.

د. مشارکت چه زمانی صورت می‌گیرد؟ مشارکت می‌تواند به صورت همزمان یا غیر همزمان باشد.

ه. مشارکت‌کنندگان به چه دلیل برای مشارکت گردهم آمده‌اند؟ علت مشارکت می‌تواند علاقه مشترک به یک موضوع و با علائق اجتماعی مشترک باشد.

پس از بحث درباره هر یک از پنج مورد فوق، مؤلفان در فصل‌نهایی کتاب سعی می‌کنند تا به یک پرسش مهم پاسخ دهند: مشارکت چگونه انجام می‌شود. برای پاسخ به این سؤال مؤلفان از همان مثالی استفاده می‌کنند که در فصل مقدماتی به صورت یک سناریو مطرح کرده‌اند.

شده است. به فرایندی که طی آن بیش از یک نفر با همکاری دیگران برای یک هدف مشترک به جستجوی اطلاعات

می‌پردازد، جستجوی جمعی یا مشارکتی می‌گویند. جستجوی مشارکتی بخشی از یک

پدیده عام‌تر رو به ظهور به نام جستجوی اجتماعی^۲ است.

جستجوی اجتماعی عبارت است از فرآیند یافتن اطلاعات در محیط برخط با کمک منابع اجتماعی. به عنوان مثال اکثر موتورهای جستجو به نوعی از منابع اجتماعی برای ارتقاء جستجو استفاده می‌کنند. مثلاً نتایجی که افراد بیشتری بر روی آنها کلیک کرده‌اند را ممکن است در رتبه‌بندی نتایج در رتبه بالاتری قرار دهند.

انتشارات مورگان و کلیپول^۳ مجموعه‌ای از کتاب‌های آموزنده در حوزه مفاهیم، خدمات و بازیابی اطلاعات را منتشر کرده است، یکی از این کتاب‌ها که در این نوشتار بررسی می‌شود به موضوع جستجوی اشتراکی اطلاعات می‌پردازد. نویسندگان این کتاب، دو خانم به نام‌های موریس^۴ و تیوان^۵، از پژوهشگران پژوهشگاه مایکروسافت^۶ در آمریکا هستند. موریس دارای دکترای علوم رایانه‌ای از دانشگاه استنفورد^۷ است و در حوزه تعامل و سیستم‌های تطبیقی^۸ پژوهش می‌کند. تیوان دکترای مؤسسه فناوری ماساچوست^۹ است و در حوزه یادگیری و تجارب کاربر پژوهش می‌کند.

کتاب مورد بحث دارای یک فصل مقدماتی، یک فصل نتیجه‌گیری و پنج فصل میانی است. فصل مقدماتی به معرفی جستجوی مشارکتی پرداخته و زمینه لازم را برای فهم آن فراهم می‌کند. همچنین این فصل یک سناریوی جستجو را مطرح می‌کند تا خواننده به عنوان یک مثال در ذهن داشته باشد و در طول کتاب آن را به عنوان نمونه دنبال کند.

جستجوی مشارکتی به ویژه در محیط وب دارای مزایایی برای افراد است که می‌توان به افزایش اطمینان از کیفیت اطلاعات بازیابی شده، افزایش پوشش فضای اطلاعات مرتبط و بهره‌وری بیشتر در نتیجه کاهش کارهای زائد و غیر ضروری اشاره کرد. در عین حال، جستجوی جمعی می‌تواند در شرایط مختلفی انجام شود و این گونه

جستجوی مشارکتی به ویژه در محیط وب دارای مزایایی برای افراد است که می‌توان به افزایش اطمینان از کیفیت اطلاعات بازیابی شده، افزایش پوشش فضای اطلاعات مرتبط و بهره‌وری بیشتر در نتیجه کاهش کارهای زائد و غیر ضروری اشاره کرد

به طور کلی کتاب‌هایی که انتشارات مورگان و کلیپول به عنوان مجموعه «دروس ترکیبی خدمات، بازیابی و مفاهیم اطلاعات» منتشر نموده است همگی کتاب‌های بسیار آموزنده و در عین حال مختصر هستند که ارزش ترجمه دارند

محتوای این کتاب تا حد زیادی مرور پژوهش‌های پیشین است که در زمینه جستجوی مشارکتی و اجتماعی انجام شده است. از ویژگی‌های مثبت کتاب، تشابه ساختار تمام فصل‌های کتاب است که در همه آنها ضمن معرفی موضوع و مرور پژوهش‌های مرتبط با آن موضوع، یک نتیجه‌گیری و نیز بحث در مورد جهت‌گیری‌های آینده پژوهشی در آن زمینه نیز ارائه می‌شود. نکته مثبت دیگر طرح یک سناریو به عنوان یک مثال در ابتدای کتاب و دنبال کردن آن در طول کتاب است که فهم و یادگیری مطالب کتاب را برای خواننده آسان می‌کند. هر جا که لازم بوده از جدول، نمودار و تصویر برای ارائه بهتر مطالب استفاده شده است. کتاب همچنین دارای واژگانی است که تعریف اصطلاحات تخصصی به کار رفته در کتاب را ارائه می‌نماید. کتاب با کتابشناسی و سرگذشتنامه حرفه‌ای مختصر نویسندگان به پایان می‌رسد و فاقد نمایه است.

به طور کلی کتاب‌هایی که انتشارات مورگان و کلیپول به عنوان مجموعه «دروس ترکیبی خدمات، بازیابی و مفاهیم اطلاعات»^{۱۰} منتشر نموده است همگی کتاب‌های بسیار آموزنده و در عین حال مختصر هستند که ارزش ترجمه دارند. این کتاب‌ها به ویژه

برای آشنایی با یک حوزه یا روش پژوهشی خاص بسیار سودمند بوده و خواندن آنها به دانشجویان توصیه می‌شود. در ایران پژوهش‌چندانی در زمینه جستجوی مشارکتی یا جستجوی اجتماعی انجام نشده است و مطالعه متن اصلی این کتاب یا ترجمه آن به فارسی می‌تواند انگیزه پژوهش در این زمینه را در میان محققان حوزه علوم رایانه‌ای و علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی ایجاد کند.

پی‌نوشت‌ها:

1. h.jamali@gmail.com
2. social search
3. Morgan & Claypool
4. Morris
5. Teevan
6. Microsoft Research
7. Stanford University Adaptive System and Interaction
8. Adaptive System and Interaction
9. Massachusetts Institute of Technology (MIT)
10. Synthesis Lectures On Information Concepts, Retrieval, and Services

